

STANJE GEODETSKE DEJAVNOSTI NA SEDANJI STOPNJI RAZVOJA V SR SLOVENIJI IN PERSPEKTIVE NJENEGA NADALJNEGA RAZVOJA

Hiter družbeni razvoj je povzročal in pospeševal tudi dinamičen razvoj slovenske geodetske dejavnosti. Opisati ta razvoj z vsemi svojim i lastnostmi je težka naloga, poleg tega pa tudi obilna. Če pa naj bo opis še privlačen za čitalca, ne pa suhoparno kronističen, je naloga dvojno težka.

Ob površnem razglabljanju, saj poglabljeno v tem trenutku še ne more biti, o sedanjem stanju in o razvoju naše geodetske dejavnosti bom pod tem izrazom razumel delovanje organizirane geodetske službe, ki poslu je v obliki predpisane organizacije in na osnovi določil zakonov, veljavnih za to službo.

Geodetska dejavnost je že stara dejavnost, vedno vsaj delno organizirana tudi kot služba. Kljub pestrosti družbenega razvoja vendarle ohranja nekatere karakteristike. Naj naštejemo nekaj le teh. Služba zbira informacije (čeprav ne vseh), ki so vezane na prostor. To zbiranje informacij je dolgoročno pri izvajanju in uporabi obdelanih podatkov. Iz povedanega sledi zahteva tudi po dolgoročnem planiranju geodetskih del in ukrepov, kar ter ja istočasno dogledanje družbenega razvoja in njegovih potreb. To dejstvo premlja še doksaj nesimpatičen pojav, to je investiranje na dolgi rok, kar navidezno mnogokrat ekonomsko ni dovolj utemeljeno. Iz povedanega si lahko razložimo pretekle razvojne stopnje v geodetski dejavnosti, ki so mnogokrat izrazito ločene, ker se pač v posameznih dobah dopolnjuje oziroma širi informacijska vsebina. Tehnologije zbiranja in obdelav podatkov nam pri odpravi teh značilnosti ne morejo odločilno pomagati, ker naštete karakteristike kljub vse krajšim dobam proizvodjanja ostajajo; potrebe pa naraščajo še hitreje kot racionalizacija proizvodnje z uvajanjem naj-sodobnejših metod.

Če ocenjujemo geodetsko dejavnost v Sloveniji, vidimo, da so rezultati nje-nega delovanja posledica dinamičnega razvoja našega časa. Analize izvršenih nalog kažejo, da je bila usmeritev, začrtana leta 1965, pravilna. Za to obdobje so značilni napor pri izdelavi osnovne državne karte, katastra komunalnih naprav, vseh vrst izmer, izdelave regionalne geodetske in prostorske dokumentacije. Tudi geodetska raziskovalna dejavnost se je afirmirala z vrsto uporabnih raziskovalnih dosežkov. Še posebej je za to obdobje pomembno poudariti, da je republika Slovenija v tem času uskladila, dopolnila in uredila svojo geodetsko zakonodajo, tako da ima le-ta določene elemente dolgoročnosti.

Geodetska dejavnost je v svojem razvoju neposredno podrejena razvoju celotne družbe. Novo kvaliteto tega razvoja usmerjajo zakoni in pričetki praktičnega dela na področju družbenega planiranja, prostorskega planiranja ter kot posebne kategorie varstva okolja. Skupna lastnost teh kanalizatorjev je dolgoročnost, srednjeročnost in kratkoročnost, kompleksnost, integralnost, kon-

tinuiranost, itd. Že ob povedanem bo čitalec zaslutil, da je geodetska dejavnost pred novim razvojnim pragom, ki ga bo potrebno za lasten uspešen razvoj obvladati.

Če je tako globalno znana družbena razvojna trajektorija in iz nje izvirajoče potrebe v obliki informacij, je potrebno dolgoročno načrtati vzpostavitev potrebnih, pravočasno in ustrezno zbranih in obdelanih ter distribuiranih informacij. Vizirsko je potrebno dogledati kompliciran sklop geodetske dejavnosti, vgrajene v skupne potrebe informacij in informatik ter poskrbeti za izpolnitev vseh zakonitosti, ki so le-tej lastne (organizacija, zbiranje, obdelave, distribucija, agregiranje, selektiranje, periodičnost itd.).

Iz povedanega izluščimo samo glavne naloge, katere bo v bodočnosti geodetska služba morala izpolnjevati. Kot prva prihaja v ospredje nezadržna potreba vzpostavitve prostorsko matematične osnove za prostorski informacijski sistem. Skoraj odveč je povdariti, da je ta sistem sestavni del kompleksnega družbeno-informacijskega sistema. Navedena naloga je za geodetsko službo skoraj samoumevna, saj se dejavnost geodetske službe nenehno odvija v prostoru.

Iz področja obvladanja prostora in pojavov v njem bodo zlasti pomembne sledeče evidence:

- register teritorialnih enot, ki zajema matematično opredelitev geodetom znanih parcel, statističnih okolišev, katastrskih občin, krajevnih skupnosti, občin, ter še kopico drugih upravno pravnih prostorskih členitev.
- kataster zgradb, ki predstavlja še dokaj neobdelano področje in se ta neobdelanost zrcali marsikdaj tudi na naši stanovanjski politiki in na ukrepih v zvezi z njo.
- digitalni model reliefa, ki je nujno potreben za prostorsko matematično reševanje različnih nalog (od urbanističnega preko prostorskega planiranja pa vse do organiziranosti celotne dežele).
- fotointerpretacijski center, ki ima nalogo dobave informacij v obliki slikovnega materiala za vse potrebe, še posebej pa varstva okolja. Sem štejemo tudi satelitske posnetke, ki s pomočjo fotointerpretacije zbirko geodetskih informacij dragoceno dopolnjujejo.
- geodetska dejavnost v sedanjih dimanzijah seveda ostaja še naprej kot »klasična« naloga službe.

Vse nove, prav tako pa tudi obstoječe evidence morajo biti obdelane v enotnem informacijske sistemu. Delovno ga že imenujemo geodetski informacijski podsistem. Seveda mora ta biti kompatibilen z drugimi informacijskimi sistemi (posebej še s statističnimi). Grafična informacija bo še nadalje osnovna oblika interpretiranja stanja in pojavov v prostoru ter njihovih medsebojnih zvez (vendar ta oblika ne bo definirala stopnje natančnosti informacije). Tak bo grafična inventarizacija fizičnega stanja prostora še vnaprej ena pomembnih nalog našega dela.

Če želimo zadostiti navedenim zahtevam, mora biti služba ustrezno teritorialno organizirana, delovati mora metodološko in tehnološko enotno. Te zahteve zvenijo morda nekoliko nesodbno, vendar samo navidezno. Dolgoročni karakter dela geodetske službe takšen pristop že zaradi ekonomičnosti nujno zahteva. S tem pa seveda ne izključuje vseh samoupravnih oblik sovezovanja ter samoupravnih zakonitosti, ki veljajo za celotno našo družbo.

Mnogokrat preseneča dejstvo, da ne moremo doumeti družbene pomembnosti lastne dejavnosti, ki ima status posebnega družbenega pomena. Na tem področju je tudi v SR Sloveniji mnogo diskusij, vendar se vselej izkaže, da botruje takšnim polemikam premala poglobljenost posameznikov v bistvo narave in družbeno vlogo geodetske dejavnosti.

Znano nam je, in to ne samo nam, da so geodeti pridni, marljivi ter vestni, vendar mnogo premalo prepričujemo celotno družbo o pomembnosti našega dela, če pa to že delamo, se zadovoljimo zgolj s tehničnimi dokazi. Družbeno poglobljeno pa argumentov ne zbiramo. S temi argumenti bi dokazovali, da nismo samo pridni, temveč tudi družbeno neobhodno potrebni. Naša dejavnost res ni neposredno proizvodna, saj naši delovni rezultati niso neposredno potrošna materialna dobrina, bistveno pa doprinašajo k uspešni družbeni reprodukciji.

Geodetska dejavnost v SR Sloveniji se bo pospešeno razvijala naprej, saj zato obstojajo vse objektivne družbene potrebe. Sedanja stopnja razvoja z že doseženimi rezultati je le delček poti. Na tej poti nas vzponi, ki jih bomo še morali premagati in ki bodo zahtevali vse naše sposobnosti, šele čakajo. Od nas samih pa bo zavisno, ali jih bomo uspešno in hitro ali manj uspešno in bolj počasi obvladali.

Teobald Belec